

Γιάννης Μπεράτης

[Στα βουνά της Αλβανίας]

Ὁλος ο κάμπος ἦταν ἔρημος κι ο δρόμος, μακρὺς-μακρὺς και κατάλευκος, απλωνότανε μπροστά μας. Προχωρούσαμε γρήγορα με βήμα, και αμίλητοι. Από δω και πάνω, φαίνεται, ἦταν τα τελευταία ελάχιστα χιλιόμετρα δρόμου που εξουσιάζαμε ἀκόμη εμεῖς, το ἀκρότατο ὄριο των δικῶν μας συκοινωνιῶν, γιατί πιο πέρα ο ἴδιος δρόμος χρησίμευε για τους Ἰταλούς.

Κεῖνη την ὥρα, μες στην ἀπέραντη σιγή και τη νέκρα, ἀκούστηκε, πίσ' ἀπ' τις πλάτες μας, η πρώτη κανονιά.

Σε μια στιγμή ὅλο το φεγγαρολουσμένο νεκρὸ τοπίο, ἀπὸ ἀνοιχτοφιστικὶ γινόταν ἀξαφνα κοκκινόμαυρο με τις ἐκρήξεις, με τις λάμψεις, με τους καπνούς που μας τυλίγανε δεξιά κι ἀριστερά. Δυο οβίδες εἶχαν σκάσει πολὺ κοντά μας, μες στον κάμπο, δεξιά κι ἀριστερά του δρόμου, και σε λίγο ἄλλες δυο πέσανε κάπου ἐκεῖ. Μέναμε ἀκίνητοι, ὀρθοί, ἀποσβολωμένοι*, ἀλαλιασμένοι* μην ξέροντας ὅλοι μας τι να κάνουμε, πού να πάμε. «Πέστε κάτω! πέστε κάτω! Μην τρέχετε!», φώναξα για μια στιγμή, και πέσαμε ὅλοι μπρούμυτα, με το μούτρο πάνω στο χῶμα. Ο βομβαρδισμὸς εξακολουθοῦσε με μια μαθηματικὴ κανονικότητα και πρῶτα ἐβλεpes τη λάμψη ἀπ' τις ἀπέναντι μπούκες των κανονιῶν κι ὕστερα —δεν ξέρεις ἀπὸ πού— ἀκούγες πάνω, μα ἀκριβῶς πάνω ἀπ' το κεφάλι σου, αὐτὸ το ὑστερικὸ σφύριγμα της οβίδας που σκίζει σαν ἀστραπὴ τον αέρα ἢ ἐκεῖνο το ἀκόμη χειρότερο βραχνιασμένο χρου-χρου-χρου, που κάνει σαν χάνει πια τη φόρα της και πρέπει να πέσει κάπου δίπλα σου.

Πέφτανε δίπλα μας, δεξιά, ἀριστερά, λίγο πιο μπρος, λίγο πιο πίσω. Το μεγάλο μαρτύριο, η μεγάλη ἀγωνία ἦτανε πως στις ελάχιστες στιγμές ησυχίας που μεσολαβούσανε, ἀναρωτιόσουν ἀγωνιωδῶς ἀν πρέπει να μείνεις σ' αὐτὴ τη θέση που βρίσκεσαι ἢ πρέπει να πας να πέσεις πάρα πέρα. Ναι, ἦτανε ἓνα φοβερό παιγνίδι ἀπὸ πιθανότητες κι ἀπὸ τύχη, που δεν ἤξερες να βρεις και να του δώσεις καμιά ἀπάντηση.

Μα σιγά-σιγά, ὅσο ο βομβαρδισμὸς εξακολουθοῦσε, ὅσο ἐβλεpes πως —περίεργα!— δεν παθαίνεις τίποτα, ὅσο ἐβλεpes κι ὅλους τους ἄλλους γύρω σου ἀθικτους, που σε κάθε ἀνάπαυλα ἀνασῆκωναν το κεφάλι και κάτι φώναζαν ο ἓνας στον ἄλλον, ἀρχίζες σιγά-σιγά, ναι, να αισιοδοξεῖς — κι ἐνῶ στην ἀρχὴ ἔλεγες πως κάθε οβίδα προορίζεται για σένα, πως ἐρχεται ἴσια καταπάνω σου, τώρα ἀρχίζες κάπως να παρακολουθεῖς ἓνα θέαμα που σε περιστοιχίζει κι απλῶς να φυλάγεις σε κάθε σφύριγμα. Δηλαδή η οβίδα κι ο θάνατός σου δεν ἦταν πια ἀλληλένδετα ὅπως στην ἀρχή. Ὅλ' αὐτά, βέβαια, δεν τα σκεφτόσουν, ὅλ' αὐτά τα λέω, ἴσως, τώρα — μα εἶμαι βέβαιος πως ἐνστικτα ἐτσι τα νιωθες και τότε.

Ἐγινε για μια στιγμή μια μεγάλη ἀνάπαυλα. Περιμέναμε, περιμέναμε ἀκί-

* **ἀποσβολωμένοι**
(ἀποσβολῶνῶ):
ἀμήχανοι

* **ἀλαλιασμένοι**
(ἀλαλιάζω): ταραγμένοι, ζαλισμένοι

Η'. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων

* (ο) **βόρβορος**: λάσπη που βγάζει δυσσομία

* **γλοιώδης**: γλιστρισμένος, αηδιαστικός

* **ψυχή ζωσα**: ζωντανός οργανισμός

νητοι αρκετή ώρα — κι επιτέλους σηκωθήκαμε. Είχε σταματήσει ο βομβαρδισμός; Η ώρα θα 'ταν περίπου μία.

Τραβήξαμε όλοι προς το μέρος που 'χαμε αφήσει τα μηχανήματα, μα δεν είχαμε κάνει μερικά μέτρα πάνω στο δρόμο, όταν το πανηγύρι ξανάρχισε.

Πέσαμε όπως-όπως ο ένας πάνω στον άλλο μέσα στο πλαϊνό χαντάκι του δρόμου — κι ήταν καιρός, γιατί η οβίδα έσκασε άξαφνα ακριβώς δίπλα μας και μας σκέπασε όλους με πέτρες και με χώματα. Στο χαντάκι που 'χαμε πέσει ήτανε στεκάμενα νερά, λάσπες, βόρβορος*. Είχαμε πασαλείψει τα μούτρα μας, τους μανδύες μας — όλη η μια πλευρά μου, όταν ανασηκώθηκα, ήταν μια πηχτή γλοιώδης* λάσπη, και τα γάντια ήτανε μούσκεμα απ' αυτό το ακαθόριστο υγρό που βρομούσε φοβερά μόλις έφερνες το χέρι σου κοντά στο πρόσωπό σου.

Φτάσαμε, επιτέλους, στα μηχανήματά μας. Η κατάστασή μας ήτανε πραγματικά φοβερή. Αν τώρα ήτανε έτσι, τι θα γινότανε σαν θα χάραζε και θα προχωρούσε η μέρα; Πώς θα καθόμαστε σ' αυτή τη Σούκα που δεν συναντούσες ψυχή ζωσα* και κάτω από ένα συνεχή βομβαρδισμό, τελείως ακάλυπτοι κι όλοι μας τελείως άπειροι;

Καθόμαστε αποκαμωμένοι πάνω στα κιβώτια και τα δέματα με τα μάτια μας κολλημένα στο απέναντι βουνό, για να δούμε τη λάμψη και να πέσουμε κάπου εγκαίρως. Ευτυχώς ο Νώντας είχε κι άλλο κονιάκ. Ας είναι ευλογημένος ο άνθρωπος. Ο Ανάνιου όλο φώναζε μυτερά πως κάτι πρέπει να κάνουμε, πως δεν είναι κατάσταση αυτή. Βέβαια, είχε δίκιο. Αλλά τι; Τι; Η ώρα ήτανε δύο πια και το φεγγάρι φώτιζε πάλι σαν μέρα όλο αυτό το απονεκρωμένο τοπίο που είχε πάλι άξαφνα ηρεμήσει και που πάνω του βασίλευε μια απόλυτη σιωπή.

Ερωτήσεις - Δραστηριότητες:

1. Με αφορμή όσα γράφονται στο κείμενο να περιγράψετε: α) την εξωτερική εμφάνιση και β) τα συναισθήματα των Ελλήνων στρατιωτών.
2. Ποιες λέξεις, φράσεις ή έννοιες του κειμένου δικαιολογούν τον τίτλο [Στα βουνά της Αλβανίας], που δόθηκε στο απόσπασμα που διαβάσατε;

Γιάννης Μπεράτης

(Αθήνα 1905-1968)

Πεζογράφος, από τους χαρακτηριστικότερους συγγραφείς της πολεμικής λογοτεχνίας μας. Η συμμετοχή του στον Πόλεμο του 1940 και στην Εθνική Αντίσταση επηρέασε έντονα τα λογοτεχνικά κείμενά του. Η προ-

βολή του ανθρώπινου στοιχείου στις δύσκολες στιγμές του πολέμου αποτελεί γνώρισμα των έργων του. Βιβλία του: *Η διασπορά*, *Αυτοτιμωρούμενος*, *Το πλατύ ποτάμι*, στο οποίο οφείλει και την αναγνώρισή του, το *Οδοιπορικό του '43*, ο *Στρόβιλος*.